

Reactie van de Federatie Groene Heuvelrug
op de discussieversie van de
structuurvisie 'Groen dus vitaal'
van de gemeente Utrechtse Heuvelrug

"Alles van waarde is weerloos"
Lucebert

Januari 2009

I	Vooraf.....	4
1.	Structuurvisie: een goede zaak	4
2.	Structuurvisie: ook onduidelijkheid	4
3.	Structuurvisie: tijd en ruime voor discussie	4
4.	Reactie van de FGH	4
II	Algemene constatering en	5
1.	De structuurvisie staat los van de buitenwereld.....	5
2.	De totaalvisie op het gebied ontbreekt.....	5
3.	Onduidelijke uitgangspunten	5
4.	Geen ontwikkelingsscenario's.....	5
5.	Alles voor iedereen?.....	5
III	Ontwikkelingsscenario Utrechtse Heuvelrug	6
1.	Utrechtse Heuvelrug: uniek en kwetsbaar.....	6
2.	Ruimtelijke beperkingen op de Utrechtse Heuvelrug.....	6
3.	Het voorgestelde ontwikkelingsscenario	7
IV	Uitgangspunten structuurvisie	9
1.	Gemeente Utrechtse Heuvelrug als tegenwicht voor verstedelijking	9
2.	Grondgebied gemeente Utrechtse Heuvelrug als groene eenheid	9
3.	Versterking van unieke waarden.....	10
4.	Beperking fysieke groei op de Heuvelrug.....	10

5.	Gemeente Utrechtse Heuvelrug als beschermd gebied	10
V	Totaalvisie op het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug	11
1.	Bescherming gemeente Utrechtse Heuvelrug als 'provinciaal landschap'	11
2.	'Groen dus vitaal' door duurzame ontwikkeling met 'groen'	11
3.	Geen regionaal verkeer door de gemeente Utrechtse Heuvelrug	11
4.	Robuust Lustwarande-concept	12
5.	Markante vitale dorpskernen.....	12
6.	Woningbouw alleen binnen de rode contouren	12
7.	Geen 'rood voor groen' in het buitengebied	12
8.	Inperking bedrijventerreinen	12
VI	Uitwerking in de ruimtelijke ordening	13
1.	Het landelijk gebied.....	13
2.	Het bebouwd gebied	15
3.	De infrastructuur	16
VII	Tot slot.....	19
	Bijlage I – Lijst van ondertekenaars.....	20

I Vooraf

1. Structuurvisie: een goede zaak

Het is een goede zaak dat er een discussieversie voorligt van de gemeentelijke structuurvisie 'Groen dus vitaal'. Hiermee wordt de discussie over de toekomst van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op gang gebracht en worden de aandachtspunten voor en van de gemeente expliciet gemaakt.

2. Structuurvisie: ook onduidelijkheid

Er is landelijk nog weinig ervaring met het inhoudelijk en procesmatig ontwikkelen van gemeentelijke structuurvisies. De gemeente Utrechtse Heuvelrug is één van de eerste gemeentes in Nederland die een structuurvisie opstelt. We hebben dan ook respect voor de wijze waarop het College de structuurvisie met zijn inherente complexiteit ontwikkelt en breed presenteert.

Aan de andere kant ervaren wij een aantal tekortkomingen en onevenwichtigheden in deze discussieversie van de structuurvisie. Meer hierover in [hoofdstuk II Algemene constatering](#) op pagina 5. Daardoor bestaat er onduidelijkheid bij de inwoners van de Utrechtse Heuvelrug.

3. Structuurvisie: tijd en ruime voor discussie

Omdat de structuurvisie de duurzaamheid van onze leefomgeving en de toekomst van onze kinderen raakt, is het belangrijk dat er voldoende tijd voor communicatie met burgers en hun belangenorganisaties wordt ingeruimd. Dat is nodig om tot een duidelijke en breed gedragen visie te komen.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft dit onderkend en heeft de informele discussieperiode tot eind januari 2009 verlengd. Wij denken dat daardoor de discussie al in deze fase een zinvolle verdieping krijgt.

4. Reactie van de FGH

De Federatie Groene Heuvelrug (FGH) geeft haar reactie op de discussieversie van de structuurvisie als koepelorganisatie voor de bij haar aangesloten verenigingen. Bovendien vertegenwoordigt de FGH in deze een aantal organisaties die deze reactie mede ondertekenen (zie [Bijlage I – Lijst van ondertekenaars](#) op pagina 20).

Om een zo breed mogelijk draagvlak te creëren zijn voor de totstandkoming van de FGH-reactie hebben we intensief contact gehad met belangenverenigingen en bewoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

II Algemene constateringingen

1. De structuurvisie staat los van de buitenwereld

De concept-structuurvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug lijkt vrijwel los te staan van wat zich afspeelt voorbij de gemeentegrenzen. De brede blik van buiten naar binnen ontbreekt. Wat is de rol van gemeente Utrechtse Heuvelrug ten opzicht van de provincie, de Randstad en Nederland? Deze sterk van binnenuit beredeneerde benadering werkt door in alle aspecten van de concept-structuurvisie. Daardoor verdwijnen bestaande ruimtelijke kaders van Rijk en Provincie uit het zicht. De gemeente kan wel een eigen ruimtelijk concept ontwikkelen, maar mist zo de kansen die een bredere benadering bieden.

2. De totaalvisie op het gebied ontbreekt

Er is door de gemeente niet een totaalvisie op het gebied geformuleerd. In de concept-structuurvisie wordt meteen gestart met het ordenen en structureren van de bestemmingsfuncties (wonen, werken, verkeer, recreatie, natuur, etc.) op het gemeentelijke grondgebied. Daarom is er voor burgers geen inzicht in de belangenafweging tussen de beoogde omvang van de bestemmingsfuncties en hun ruimtelijke ordening op de Heuvelrug.

3. Onduidelijke uitgangspunten

De concept-structuurvisie geeft niet aan wat de algemene uitgangspunten zijn voor de voorgestelde structuurveranderingen. Dit is niet bevorderlijk voor een goede discussie over de gekozen oplossingsrichtingen. Dat blijkt uit de vele vragen over onderbouwing die door de inwoners zijn gesteld.

4. Geen ontwikkelingsscenario's

Er ontbreken ontwikkelingsscenario's waarbij verschillende afwegingsvarianten naast elkaar worden gepresenteerd. Met ontwikkelingsscenario's kan de discussie inhoudelijk worden gevoerd en kunnen inwoners afgewogen keuzes maken.

5. Alles voor iedereen?

De structuurvisie geeft het beeld "alles voor iedereen" te willen zijn. Dit geldt zowel voor de functies binnen de gemeente als buiten de gemeente heersende belangen. Illustratief zijn de effecten van de verkeersafwikkeling vanuit Wijk bij Duurstede, de groeiambities van Woudenberg en Scherpenzeel, de provinciale woningbouwdruk, de ideeën van het regio-overleg Utrecht Zuid-Oost, etc.. Hierdoor komen alle bestemmingsfuncties ten opzichte van elkaar onder druk te staan. Als er in de structuurvisie geen duidelijke keuze wordt gemaakt, zullen ook in de toekomst intensieve en pijnlijke discussies blijven bestaan met belanghebbenden over bestemmingsplannen, ontwikkelingsplannen en projecten. Daarmee mist de structuurvisie haar uiteindelijke doel.

III Ontwikkelingsscenario Utrechtse Heuvelrug

1. Utrechtse Heuvelrug: uniek en kwetsbaar

De unieke waarden van de Utrechtse Heuvelrug kunnen niet afgedaan worden als een lokaal verschijnsel met enige regionale uitstraling. Juist de combinatie van landschappelijke, ecologische, cultuurhistorische en archeologische waarden maakt het een gebied van nationaal belang. Tegelijkertijd is het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug uitermate kwetsbaar voor autonome economische, sociale en infrastructurele ontwikkelingen die het groene karakter eerder als randvoorwaarde dan als doel zien.

Het is om die reden dat de Utrechtse Heuvelrug een prominente en expliciete plaats heeft binnen de beleidsvorming en het bestuur op zowel rijksbreed als provinciaal niveau. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de aanwijzing en voorgenomen uitbreiding van het Nationale Park.

Zo vertaalt ook de provincie Utrecht het rijksbeleid in haar opvolgende streekplannen:

1. De bovenregionale ecologische waarde en belevingswaarde van de Utrechtse Heuvelrug staat centraal. Met het Provinciaal Streekplan vindt planologische verankering van de ecologische hoofdstructuur plaats, en onomkeerbare processen die de ecologische hoofdstructuur frustreren zullen worden voorkomen.
2. Robuuste ecologische structuren vragen om gerichte ontsnippering.
3. Het streven van de provincie is om de Utrechtse Heuvelrug, in het licht van haar natuur en recreatiefunctie, verkeersluw te maken.
4. In het kader van interregionale toetsing worden nieuwe bedrijventerrein, zoals bij Maarsbergen, niet noodzakelijk gevonden vanwege de regionale opvangfunctie van Veenendaal.

2. Ruimtelijke beperkingen op de Utrechtse Heuvelrug

In Nederland worden, onder druk van de bevolkingstoename, dit soort unieke waarden steeds meer geofferd. Het Groene Hart is hier een triest voorbeeld van. De combinatie van landschap, ecologische waarden, archeologie en cultuurhistorie wordt daardoor steeds zeldzamer.

Juist vanwege die kwetsbaarheid moeten die waarden op de Utrechtse Heuvelrug, de Langbroekerwetering en het overgangsgebied naar de Gelderse Vallei versterkt worden. De grens aan verdere uitbereiding van infrastructuur, woningbouw en bedrijventerreinen is in feite bereikt.

1. Uit de concept-structuurvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug blijkt eigenlijk al dat er geen mogelijkheden meer zijn voor de daarin aangegeven groei, zonder het landschap, de ecologische hoofdstructuur of het idee van het Nationaal Park ergens aan te tasten of te beknotten. De concept-structuurvisie zoekt de oplossingen in het verder exploiteren van de gemengde gebieden

en nieuwe woningbouwlocaties in natuur- of groene gebieden met 'rood-voor-groen' (bijv. Darthuisergebied en het overgangsgebied naar de Gelderse Vallei).

2. Binnen de bestaande rode contouren van de dorpskernen bereikt woningbouw binnen een aantal jaren zijn grenzen. De woonvisie gaat uit van circa 1.350 woningen vóór het jaar 2017, maar dit kan waarschijnlijk alleen gehaald worden door hoogbouw, of met oprekking van de bestaande rode contouren, of door nieuwe bouwlocaties te ontwikkelen buiten de bestaande rode contouren.
3. Uit alle studies van de gemeente Utrechtse Heuvelrug blijkt dat de verkeerssituatie op de Utrechtse heuvelrug nijpend is geworden. De wegen zijn nu al vol¹. Dit betekent dat alle oplossingen voor de verkeersproblematiek onvermijdelijk een aantasting van natuur, groen en landschap met zich meebrengen.

Deze drie overwegingen leiden tot de onvermijdelijke conclusie dat als men aan het idee van 'groen' wil vasthouden, ruimtelijke groei van andere functies eigenlijk niet meer aan de orde is op de Utrechtse Heuvelrug. Des te langer men wacht dit onder ogen te zien, des te problematischer de politieke afwegingen en te nemen maatregelen worden.

3. Het voorgestelde ontwikkelingsscenario

Op basis van de hiervoor genoemde overwegingen stellen wij het volgende ontwikkelingsscenario voor:

1. Als vertrekpunt wordt het concept van de 'groene long' gehanteerd. Het hele grondgebied van de Utrechtse Heuvelrug moet worden gezien als absorptiegebied (voor CO₂, fijnstof en industriële uitstoot) en als ontspanningsgebied (rust-, ruimte- en harmonie-ervaring, recreatie, 'wellness', natuur- en stiltebeleving) van nationaal belang. Immers voor het welzijn van miljoenen mensen biedt dit gebied een tegenwicht tegen verstedelijking, verkeersdrukke en milieubelasting. Daarmee strekt dit belang van de Utrechtse Heuvelrug zich uit tot ver buiten de gemeentegrenzen.
2. Er wordt een eenduidige keuze gemaakt voor groen als hoofdbestemming en functie. Dit is het vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van het gemeentegebied. Alle andere bestemmingsfuncties zijn een afgeleide van, of moeten passen binnen de hoofdfunctie groen.

¹ 18.000 voertuigen per etmaal voor de N225 bij Driebergen, 16.000 voertuigen per etmaal voor de N226 bij Maarsbergen, en 15.000 voertuigen per etmaal over de N227 bij Doorn.

3. De gemeente Utrechtse Heuvelrug ontwikkelt zich verder als een, wellicht unieke, groene gemeente binnen Nederland met als hoofddoel uitbouw en versterking van groen en natuur, landschap en cultuurhistorische waarden, en behoud van archeologische waarden. De gemeente richt zich daarbij op de daarbij behorende functies zoals 'wellness', recreatie, natuurbeleving, etc..
4. De beleidskaders van hogere overheden betreffende 'groen' worden gevolgd, waarbij de gemeente zich inzet voor duurzaam groen. Dit wordt verder uitgewerkt in het [hoofdstuk V Totaalvisie op het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug](#) op pagina 11.

IV Uitgangspunten structuurvisie

1. Gemeente Utrechtse Heuvelrug als tegenwicht voor verstedelijking

In samenhang met het Kromme Rijngebied en het 12^e eeuwse copelandschap ter weerszijden van de Langbroekerwetering en samen met het overgangsgebied naar de Gelderse vallei vormt het stuwwallengebied van de Utrechtse Heuvelrug een uniek landschappelijk gebied. Daarom wordt het door velen ervaren als 'ontspanningsgebied' of als de 'tuin van de Randstad'.

In de visie van de Federatie Groene Heuvelrug moet dit unieke landschappelijk juist een tegenwicht bieden voor de oprukkende verstedelijking. Deze dreiging komt letterlijk van alle kanten op dit gebied af: vanuit het oosten (Veenendaal, Ede), het noorden (Scherpenzeel, Woudenberg, Zeist, stad Utrecht), het westen (Bunnik, Houten, Werkhoven) en het zuiden (Wijk bij Duurstede, Cothen).

Wij willen dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug haar eigen grondgebied in deze brede context beziet en dit als vertrekpunt meeneemt voor haar visie, missie, beleid en planologie. De structuurvisie zal hier een samenhangend antwoord op moeten geven.

2. Grondgebied gemeente Utrechtse Heuvelrug als groene eenheid

In de concept-structuurnota wordt gesproken over de Utrechtse Heuvelrug als één geheel. Vervolgens gaat men over tot het aanbrengen van een groot aantal zones met ieder hun eigen bestemming en functionele invulling. Daarbij wordt aangetekend dat de gemengde gebieden met nog diverse (nader te onderzoeken) functies verder ingevuld kunnen worden.

Wij vinden dit vertrekpunt bedreigend voor dit unieke en kwetsbare gebied. Wij pleiten ervoor het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug als één groen gebied te zien. Daarbinnen zijn dan drie zones te onderscheiden:

- Zone 1: De ecologische hoofdstructuur als groene zone met daarbinnen het nationale park met haar eigen status;
- Zone 2: Het landschappelijke gebied met zijn cultuurhistorische waarden, landgoederen, recreatieterreinen en agrarische bedrijven;
- Zone 3: De dorpskernen met bedrijventerreinen binnen de rode contouren.

3. Versterking van unieke waarden

De gemeente Utrechtse Heuvelrug omvat, naast het groen, een op landelijke schaal gezien, uniek gebied met uitzonderlijke landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische- en natuurwaarden. Deze uniciteit wordt nog verder versterkt door het dorps karakter van de er binnen liggende woonkernen. Daarmee strekt de maatschappelijke waarde van het gebied zich ver uit buiten de gemeentegrenzen. De inwoners en bestuurders van de gemeente hebben daarom de niet geringe verantwoordelijkheid deze waarden te koesteren en veilig te stellen.

Wij willen deze waarden niet meer alleen behouden maar vooral met een inhaalslag versterken. Dit omdat het in het verleden gevoerde beleid tot behoud de aantasting van groen en landschap door de jaren heen niet hebben kunnen tegenhouden.

4. Beperking fysieke groei op de Heuvelrug

De fysieke uitbreidingsmogelijkheden voor niet-groene functies op de Heuvelrug zijn beperkt. Binnen de rode contouren wordt op de Heuvelrug de grens binnen enkele jaren bereikt. Maar het meest duidelijk blijkt de beperking uit de mobiliteits situatie op de Heuvelrug. Het wegensysteem zit nu al vol. Alle maatregelen om de mobiliteit te verbeteren, zoals nieuwe of verbrede wegen, hebben alleen maar een aanzuigende werking.

Wij willen dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug het einde van de fysieke groeimogelijkheden op de Heuvelrug onderkent, en dit ook als vertrekpunt neemt voor de structuurvisie.

Hierbij moet de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich niet meer laten leiden door taakstelling voor woningplanning, maar door de beschikbare ruimte. Binnen de Provincie Utrecht is deze omslag politiek onlangs al gemaakt.

5. Gemeente Utrechtse Heuvelrug als beschermd gebied

Wij staan ervoor dat het gehele gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug met zijn waarden beschermd wordt tegen verdere aantasting door bebouwing, bedrijvigheid, verkeer en versnippering.

Daarom pleit de FGH er voor dat het hele gebied een aparte planologische en bestuurkundige status krijgt als beschermd gebied.

Voor de natuur gebeurt dit al door middel van de ecologische hoofdstructuur. Maar wij willen de bescherming uitbreiden voor het gehele gebied met al zijn landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Vanuit deze optiek vallen bijvoorbeeld het Langbroekweteringgebied en het overgangsgebied van de Gelderse Vallei binnen het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug ook onder deze bescherming.

V Totaalvisie op het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug

Op basis van het ontwikkelingsscenario en de uitgangspunten voor de structuurvisie, zien wij als totaalvisie op de ruimtelijke ordening van de gemeente Utrechtse Heuvelrug:

1. Bescherming gemeente Utrechtse Heuvelrug als 'provinciaal landschap'

De Provincie Utrecht heeft aangegeven met het project 'Hart voor de Heuvelrug' te onderzoeken hoe de gehele Heuvelrug als eenheid ontwikkeld kan worden. Hierbij is het de bedoeling de Heuvelrug als 'provinciaal landschap' aan te duiden. Met de aanduiding als provinciaal landschap wil de Provincie de ecologische, landschappelijke en recreatieve kwaliteiten op de Heuvelrug versterken.

Wij pleiten ervoor dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug, vooruitlopend op de uitwerking en introductie van dit concept, zich planologisch, beleidsmatig en bestuurlijk hierop oriënteert, en voor het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug het provinciaal landschap als vertrekpunt neemt. Het betekent dat een groot aantal beschermende richtlijnen, zoals die al voor het nationaal landschap bestaan of uitgewerkt worden van toepassing worden op de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Wij geven de voorkeur aan de opzet waarbij het gehele grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug gezien wordt als provinciaal landschap. Binnen dit provinciaal landschap bevinden zich dan enerzijds de ecologische hoofdstructuur en anderzijds de rode contouren van de dorpskernen.

2. 'Groen dus vitaal' door duurzame ontwikkeling met 'groen'

Dat wij als groene gemeente vitaal willen zijn onderschrijven wij. Maar wij willen daarin een stap verder gaan dan de concept-structuurvisie aangeeft.

Met als vertrekpunt het thema 'groen' kunnen wij de gemeente Utrechtse Heuvelrug als gidsgemeente voor Nederland ontwikkelen waarbij het 'groen denken' de spil is van ons economisch handelen en het vertrekpunt is voor de gebiedsinrichting en -ontwikkeling.

Wij pleiten er voor om de ambitie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug eenduidig te richten op de innovatie-mogelijkheden van een groene en duurzame ontwikkeling. Deze ontwikkeling is breed; groen en duurzaamheid is o.m. van toepassing op wonen, boodschappen- en winkelcentra, dienstverlening, kennisbedrijven, bedrijventerreinen, biologische landbouw en gemeentelijk energiegebruik.

3. Geen regionaal verkeer door de gemeente Utrechtse Heuvelrug

In onze visie is binnen het beschermde gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug geen plaats voor doorgaand verkeer. De provinciale wegen fungeren zuiver als verbinding van en naar de dorpskernen. Verkeer dat zijn bestemming niet in de gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft wordt buiten de gemeentegrenzen omgeleid.

Als uitvloeisel van deze aanpak wordt ook het probleem van de uitstoot van fijnstof teruggedrongen

in het centrum van Doorn, in Driebergen bij de A12 (Loolaan) en op de N226 bij Maarsbergen bij de A12.

4. Robuust Lustwarande-concept

Om het toerisme, recreatie, revalidatie en cultuurbeleving te bevorderen moeten de unieke cultuurhistorische waarden binnen de rode contouren en in het landschappelijk gebied met voortvarendheid worden versterkt. Hierbij wordt het concept van de Stichtse Lustwarande bij alle renovatie, ontwikkelingstrajecten en nieuwbouw op de gradiënten van de N225 toegepast. Bovendien moet aansluiting worden bereikt bij het provinciaal beleid voor de Cultuurhistorische Hoofdstructuur en de nota Belvedere.

5. Markante vitale dorpskernen

Er moet met plaatselijke (deel-)ontwikkelingsvisies worden gewerkt aan het versterken van de eigen beeldkwaliteit van de dorpskernen en hun economische en sociale vitaliteit.

6. Woningbouw alleen binnen de rode contouren

Nieuwe woningen worden alleen gebouwd binnen de bestaande rode contouren. Deze woningen moeten het authentieke karakter van de dorpskern versterken. De bestaande rode contouren kunnen niet meer uitgebreid worden.

7. Geen 'rood voor groen' in het buitengebied

Met het argument groenontwikkeling te bevorderen wordt in de praktijk met 'rood voor groen' feitelijk een vrijbrief gegeven voor verstening van het landelijke gebied. Dit past niet in onze visie op de Utrechtse Heuvelrug. Voor groenontwikkeling in het landelijk gebied moeten andere financieringsvormen worden aangewend en subsidiestromen worden ingezet. Het idee van ontsnippering door 'rood door rood' toe te passen wordt doorgezet.

8. Inperking bedrijventerreinen

Er worden geen nieuwe bedrijventerreinen gebouwd. De bestaande bedrijventerreinen worden niet uitgebreid. Oude bedrijventerreinen worden geherstructureerd.

Er wordt actief gewerkt aan het uitplaatsen van industriële bedrijven die niet passen in het groenconcept. Opvang is eenvoudig realiseerbaar in de vele (deels leegstaande) bedrijventerreinen in naburige gemeenten (o.a in Bunnik, Houten, Ede, Veenendaal en Nieuwegein).

VI Uitwerking in de ruimtelijke ordening

De Federatie Groene Heuvelrug wil niet alleen een visie presenteren. Om onze visie duidelijk te maken hebben we voorbeelden uitgewerkt hoe deze in praktijk uitpakt. Deze uitwerking is verdeeld in landelijk gebied, bebouwd gebied en infrastructuur.

1. Het landelijk gebied

- Het gehele landelijke gebied wordt in de visie van de Federatie Groene Heuvelrug een provinciaal landschap. Alle ontwikkelingen in het landelijke gebied moeten altijd een versterking van het karakter van het gebied inhouden.
Wij willen dat onderzocht wordt of het criterium 'nee, mits' het gebied een betere bescherming biedt dan het 'ja, tenzij'.
- Vanwege het belang van de ecologische hoofdstructuur met zijn ecologische samenhang in de lengterichting vindt de hoofdsturing -als vertrekpunt voor de visie-ontwikkeling- plaats parallel aan de geomorfologische structuur van de Heuvelrug (in lijn met de N225). Ontwikkelingen en wegen dwars op de ecologische kernzone versnipperen het gebied.
Binnen deze hoofdsturing vinden alleen versterkingen plaats van de natuurlijke gradiënten op de flanken van de Heuvelrug naar de lager gelegen gebieden aan de noord- en zuidzijde, zolang zij de ecologische hoofdstructuur niet aantasten.
- Er wordt ingezet op uitbouw van natuur in de ecologische hoofdstructuur. Geen enkele aantasting door commerciële of andere belangen wordt toegelaten.
Bestaande recreatieterreinen, instellingen en congressentra binnen de ecologische hoofdstructuur kunnen niet meer uitbreiden. Ze moeten waardevermeerdering realiseren in kwaliteitsontwikkeling.
- Het gebied van Maarsbergen, dat zich bevindt op de overgang van de Utrechtse Heuvelrug naar de Gelderse Vallei, wordt behouden en versterkt vanwege zijn hoge waarden op het gebied van geologie/aardkunde, natuur/hydrologie, landschap, cultuurhistorie en archeologie. Daarom kan er geen woningbouw, uitbreiding van bedrijfsterreinen of aanleg van nieuwe infrastructuur (treinstation of wegen) wordt toegelaten in het waardevolle cultuurlandschap.
Daarmee vormt het gebied een buffer tegen verregaande verstedelijking vanuit Utrecht en Veenendaal/Ede.
- Er wordt een robuuste ecologische verbindingzone gemaakt die het Leersumse Veld via het Kombos en Anderstein richting Henschoten verbindt. Hiervoor is een ecoduct bij Maarsbergen nodig.

- Verstedelijkingstendensen in de zones tussen Driebergen en Doorn en tussen Leersum en Amerongen worden omgekeerd naar 'vergroening'. 'Rood voor groen'-financieringsvormen zijn niet mogelijk, er moeten andere financieringsvormen worden gevonden.²
- In het Darthuisergebied is volop natuur aanwezig. Het is onnodig om met 'rood-voor-groen' financiering hier de natuur te versterken. Het creëren van nieuwbouw in dit gebied betekent een aantasting van het landschap.
- Het nieuwe landgoederenconcept alleen inzetten voor landbouwbedrijfsbeëindiging. Het creëren van landgoederen kan zeer beperkte woningbouw faciliteren die past in het 'groen'-concept. De nog te ontwikkelen Landgoederennota dient de normering hiervoor aan te geven.
- Geen intensieve recreatie maar extensieve natuurgerichte recreatie wordt nagestreefd. 'Groen' is leidend voor de recreatie waarbij de versterking van natuurgerichte recreatie, in tegenstelling tot grootschalige toeristische recreatie, het vertrekpunt is.
- Verplaatsing van recreatieparken en terreinen wordt ingezet voor meer vrije natuurruimte. De Maarnse Berg wordt verplaatst want dit vormt een knelpunt in de ecologische hoofdstructuur. De financiering hiervoor mag niet gezocht worden in het creëren van grootschalige functies in de Zanderij zoals kunstmanifestaties en de bouw van een zalencentrum. Dit gebied moet worden benut voor natuur en extensieve recreatie.
- Er dient een consequente en samenhangende ruimtelijke en milieutechnische vertaling te komen van de voorgestelde verduurzaming voor de recreatie op de Heuvelrug (zoals omvorming naar natuurlijke materialen en vermindering van uitstralingseffecten). Uitgangspunt moet zijn dat de belasting op de natuurwaarden vermindert en dat er geen uitbreiding of intensivering plaats vindt.
- Bestemmingsgebied 'landbouw' puur bestemmen voor landbouw. De commerciële intensieve landbouw met een hoogwaardige productie mag niet worden gecombineerd met andere functies zoals recreatie, goederenopslag, caravanparking, etc.. Voor de minder intensieve gezinsbedrijven, die voor het verwerven van een goed inkomen neveninkomsten nodig hebben, mag de combinatie van recreatie en toerisme worden toestaan. Voorbeelden hiervan zijn bed & breakfast, kamperen bij de boer, kaasmakerij, etc.. De regelgeving zoals de gemeente die opstelt voor 'bed & breakfast kan hierbij als voorbeeld dienen.

² Vrijwel elke concrete invulling met groen gaat gepaard met een voorstel tot rood-ontwikkeling in tot dusverre groene gebieden; dit ter financiering van de 'vergroening'. Maar deze roodontwikkeling vindt dan plaats buiten de rode contouren en bovendien is hiervoor ook geen enkele basis in ander provinciaal beleid. In feite gaat het steeds om groen voor groen (bos/natuur voor weiland) gefinancierd uit meer roodontwikkeling binnen de groene contour. Om die reden moet er creatief naar nieuwe financieringsvormen gezocht worden.

2. Het bebouwd gebied

In de concept-structuurvisie worden de dorpskernen genoemd en beschreven. In aanvulling daarop stellen we voor dat:

- Per dorpskern wordt een ontwikkelingsvisie opgesteld die zowel betrekking heeft op de openbare ruimte als op de bebouwde ruimte. Doelstelling van de ontwikkelingsvisie is om de samenhang van het functioneren van de dorpskern in kaart te brengen en mogelijke ontwikkelingen in dat functioneren te sturen. Uitgangspunt daarbij is de eigen identiteit per kern zoals die door de bewoners herkend, beleefd en gewaardeerd wordt.
- De ontwikkelingsvisie geeft per dorpskern een duidelijke invulling hoe het dorpscentrum als ontmoetingsplaats verder wordt ontwikkeld met criteria ter versterking van de sociale cohesie.
- Dorpskernontwikkeling richt zich op het realiseren van aantrekkelijke groene en authentieke dorpen gebaseerd op een eigen dorpse architectuur, harmonieuze verhoudingen in de bebouwing en de menselijke maat. Hiervoor worden criteria opgesteld en in de juiste RO-instrumenten opgenomen.
- De ontwikkelingsvisie per dorpskern bepaalt hoe die harmonieuze verhoudingen tussen bebouwing en openbare ruimte binnen de rode contouren gehandhaafd en versterkt worden. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:
 - Geen feitelijke oprekking van de rode contouren door functies (sportcomplexen, scholen, etc.) buiten de contouren te plaatsen, zodat er binnen die contouren extra ruimte voor ontwikkelingen gevonden wordt;
 - Nieuwe ruimte binnen de rode contouren kan gevonden worden door transformatie. Dit kan o.a. door bundeling van voorzieningen, uitplaatsing van bedrijven uit de kernen en herschikking van openbare ruimte;
 - Woninguitbreidingen alleen met inbreiding, aanbreiding of herstructurering (transformatie) binnen de rode contouren. Voor verdichting en perceelverkaveling in bestaande woonwijken dienen vooraf criteria vastgesteld te worden. Zolang deze niet opgesteld zijn kunnen deze methoden niet toegepast worden binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug gezien de gevaarlijke effecten die zij teweegbrengen (bijvoorbeeld bebouwing van villatuinen in Driebergen).

- Het vertrekpunt dat de woningbehoefte (al dan niet voor de eigen woningzoekenden) de bepalende factor is voor de ontwikkeling van woningbouwplannen binnen de kernen moet worden losgelaten. Kiezen voor een groene gemeente heeft als gevolg dat andere functies daaraan ongeschikt zijn. De woningbehoefte is in de praktijk immers betekenisloos: die is oneindig groot, want iedereen wil hier wel wonen. In de praktijk bouwen we dan voor geïnteresseerden van buiten de gemeente.
- In plaats van de bestaande kwantitatieve benadering wordt ingezet op een kwalitatieve benadering, wat betekent dat bouwplannen een meerwaarde aan de bestaande bebouwde omgeving moeten leveren. Bouwplannen dienen dus in stedenbouwkundig opzicht als in architectonische vormgeving goed aan te sluiten bij de bestaande beeldkwaliteitplannen.
- Om dit punt kracht bij te zetten dienen per kern beeldkwaliteitnotities of beeldkwaliteitplannen gemaakt te worden waaraan bouwinitiatieven getoetst worden. Die beeldkwaliteitplannen dienen op voor burgers transparante wijze te worden vastgesteld. Inbreng van inwoners is noodzakelijk om de plaatselijke kennis en gevoelens die er leven over de bebouwde omgeving te vertalen in relevante en objectief toetsbare kwaliteitscriteria.

3. De infrastructuur

Alle N-wegen binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug kennen al een zeer hoge verkeersintensiteit. Verdere benutting is in de praktijk niet mogelijk. De geplande verbeteringen aan de A12 zullen op zich geen verlichting gaan betekenen voor de N-wegen binnen het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De A12 is gericht op doorgaand verkeer.

Het verplaatsen van verkeersproblemen binnen het gebied door op de ene locatie een knelpunt op te lossen terwijl er op een andere plek een knelpunt ontstaat, is ook geen optie. De Federatie Groene Heuvelrug pleit daarom voor de volgende infrastructurele uitgangspunten:

- Regionaal doorgaand verkeer wordt om het gebied heen geleid. Hiervoor zijn effectieve maatregelen nodig, die doorgaand verkeer op de hoofdroutes houdt, terwijl sluisverkeer binnen het gebied verhinderd wordt.
- Bestemmingsverkeer kan gebruik maken van de bestaande N-wegen.
- Verdere verdichting van de infrastructuur niet nodig is gezien de kleinschaligheid van de gemeente Utrechtse Heuvelrug.
- Nieuwe maatregelen mogen geen regionale verkeersaanzuigende werking hebben waardoor bij een verbeterde doorstroming extra verkeersaanbod aangetrokken zou worden.
- Het fietsgebruik wordt gestimuleerd.

3.1. Het openbaar vervoer

- Goed en efficiënt openbaar vervoer is een “condicio sine qua non”, waarbij een hoge frequentie, betrouwbaarheid en kwaliteit, veiligheid en milieu hand in hand zullen moeten gaan.
- De N225 kan als centrale as voor het openbaar vervoer worden met goede aansluitingspunten bij alle NS-stations (Ringlijn-concept). Hierbij de frequentie van het openbaar vervoer afstemmen op het verwachte toeristenaanbod om recreatief autoverkeer op mooie dagen te voorkomen.
- Voldoende parkeerplaatsen zijn bij alle stations voor auto's en fietsen absoluut noodzakelijk.
- De mogelijkheid om een nieuw station in Maarsbergen te realiseren om het openbaar vervoer te verbeteren vervalt omdat de extra woningbouw van 3000 woningen niet door kan gaan³. Daarom het huidige Station Maarn handhaven.

3.2. Het auto- en vrachtverkeer

- Met uitzondering van openbaar vervoer zijn de N225, N226 en N227 uitsluitend bestemd voor bestemmingsverkeer, met uitzondering van de buslijn. Daarom hoeft er geen knip in de N225 te komen. Ook de dubbele aansluiting van de A12 bij Maarn vervalt.
- Om het doorgaande verkeer in de noord-zuid richting te weren dient:
 - Voor het centrum in Doorn een aantal beperkende maatregelen te komen in de N227
 - Er geen rondweg om Doorn te komen
 - Er geen dubbele aansluiting op de A12 bij Maarn te komen
 - De N226 niet doorgetrokken te worden van Leersum naar Wijk bij Duurstede
 - Het bestemmingsverkeer van en naar Wijk bij Duurstede te verlopen via de N229.
- De Lekdijk heeft een hoog recreatief gehalte en zorgt voor een uitstekende aansluiting op Amerongen als cultuurhistorisch- en recreatief gebied. De Lekdijk past wel in het totaalconcept voor de Heuvelrug en wordt dus niet afgesloten.

³ Uit de totaalvisie zoals geformuleerd in [hoofdstuk V Totaalvisie op het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug](#) op pagina 11 volgen twee logische redenen waarom deze bouwplannen moeten vervallen. Ten eerste moet deze woningbouw buiten de rode contouren gerealiseerd worden. Ten tweede moet deze woningbouw dienen om het nieuwe station te financieren. Een nieuw station op die locatie zal een verkeersaantrekkende werking hebben, niet alleen uit zuiden, maar ook uit noorden.

- Het aanleggen van de wegtunnel in Maarsbergen onder het spoor door wordt op zijn technische (on-) mogelijkheden bekeken, waarbij ook eventueel een alternatieve aansluiting aan de oostkant van Maarsbergen als optie uitgewerkt kan worden. Deze optie mag, met zijn aansluiting op de N226 aan de noordzijde, niet leiden tot nieuwe woningwijken en bedrijventerreinen. De zuid-aansluiting op de N226 zal via een parallelweg zo dicht mogelijk langs de A12 gerealiseerd moeten worden zodat geen aantasting van het groen en overlast aan de zuidzijde ontstaat.
- Overkluizingen van de A12 en het spoor bij Maarn en Maarsbergen zijn geen optie gezien het negatieve landschappelijk effect en het bestaande dorps karakter van de dorpskernen.⁴
- Tegen het sluipverkeer in Amerongen, Overberg, Maarn en Doorn, zullen efficiënte maatregelen genomen worden, waarbij geen extra wegen worden aangelegd om bestaande wegen te kunnen afsluiten.
- De concentratie of bundeling van verkeersstromen op de ontsluitingswegen van Wijk bij Duurstede versus spreiding van het verkeersaanbod, zal per dorpskern bestudeerd moeten worden om tot een integrale oplossing te komen. Onderdeel hiervan is de invoering van een mogelijk 30 km-regiem.

3.3. Het fietsverkeer

- Het gebruik van de fiets zal gestimuleerd moeten worden door zowel de kwaliteit van de fietspaden, als die van het netwerk en de veiligheid (verlichting, oversteekplaatsen, tracé) te verbeteren.
- Het fietsgebruik wordt gepropageerd door lokale projecten die onderdeel zijn van een integrale gebiedsaanpak. Specifieke aandachtspunten:
 - Voldoende goede fietsenstallingen bij de recreatiegebieden
 - Aansluiting op het openbaar vervoer
 - Veiligheid, in het bijzonder bij de knelpunten Loolaan te Driebergen en Amersfoortseweg in Doorn.

⁴ Indien in de toekomst de HSL-oost van rijkswege weer aan de orde is, streven wij naar een ondergrondse aanleg van de A12 en de spoorlijnen ten zuiden van Maarn en Maarsbergen. Dit biedt de mogelijkheid tot woningbouw binnen de rode contouren van de dorpskernen op het huidige tracé van weg en spoor.

VII Tot slot

De grote verdienste van de discussieversie van de structuurvisie is dat de bevolking is gaan nadenken over wat we willen met het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Veel bewoners en maatschappelijke organisaties hebben hun stem laten horen. Aan het gemeentebestuur is het nu de uitdagende taak om een aangepaste structuurvisie te presenteren die breed gedragen wordt door alle betrokkenen bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

Een structuurvisie krijgt alleen kracht als hij rekening houdt met het belang van de Heuvelrug in een veel groter verband. Daarbij moet de structuurvisie weergeven wat wij als gemeenschap met het gebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug willen. We maken keuzes over de toekomst van onze leefomgeving, en bedrijvigheid in relatie met het erfgoed waarvoor wij in dit gebied verantwoordelijk zijn.

De Federatie Groene Heuvelrug pleit ervoor om de beperkingen van het gebied om te buigen in nieuwe kansen voor iedereen. Zij kiest voor een visieontwikkeling rondom het 'groene denken' dat niet alleen in Nederland, maar wereldwijd in opmars is. Bewust en ondubbelzinnig kiezen voor een 'duurzaam groen'-concept als vertrekpunt en uitwerking voor de structuurvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is de grote uitdaging.

De Federatie Groene Heuvelrug wil in samenwerking met het gemeentebestuur, andere overheden en maatschappelijke organisaties dit 'duurzaam groen'-concept voor ons gebied helpen uitwerken, invullen en promoten. Voorbeelden van initiatieven die u van de Federatie Groene Heuvelrug kunt verwachten:

- Gezamenlijke groen- en natuureducatie;
- Samenwerking met de Ondernemerskoepel Heuvelrug over 'innoveren met groen'.
- Samenwerking met de Ondernemerskoepel Heuvelrug om groene bedrijven te enthousiasmeren voor vestiging binnen de gemeente Utrechtse Heuvelrug;
- Samenwerking met de woningbouworganisaties aan het idee en de uitwerking van 'groen en duurzaam wonen';
- De congrescentra op de Heuvelrug in te zetten voor seminars en congressen op het gebied van duurzame ontwikkeling en innovatie gebaseerd op groen.

Het doel is om de gemeente Utrechtse Heuvelrug nationaal te positioneren als duurzame groene gemeente. 'Groen dus vitaal' is de titel van de concept-structuurvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. In bovengenoemde zin onderstrepen wij dit ten volle.

Bijlage I – Lijst van ondertekenaars

- De Federatie Groene Heuvelrug, waarin vertegenwoordigd:

Vereniging Tussen Heuvelrug en Wetering	Driebergen/Rijsenburg
Vereniging Leefbaar Doorn	Doorn
Vereniging Maarn-Maarsbergen Natuurlijk	Maarn/Maarsbergen
Vereniging voor Dorp en Natuur Amerongen-Leersum	Leersum/Amerongen

- Bewonersgroep Groen voor Groen
- Groep Bewoners tussen Maarsbergen en Leersum
- Groep Maarsbergseweg Leersum
- Landgoedeigenaren rondom Maarsbergen
- Stichting De Laatste Akker
- Stichting Driebergen-Rijsenburg Vroeger en Nu
- Vereniging Ludenkwartier
- Vereniging Rondom Kraaybeek
- Werkgroep Valentijn

Centraal correspondentieadres

Federatie Groene Heuvelrug

Postweg 7

3941 KA Doorn

info@federatiegroeneheuvelrug.nl

www.federatiegroeneheuvelrug.nl